Przesyłka opłacona gotówką 40%.

Цана асобнага нумару 15 гр.

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

№ 9 | Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Людвісарская 8—8. | Вільня, 18 кастрычніка 1933 | Выходзіць два разы ў месяц. | Год I.

Цана абвестак паводле умовы. | Прыймо інтарэсантаў у рэдакцыі штодзень ад 9-й да 4-й гадзіны. | Цана падпіскі з дастаўкай поштай: у месяц—25 гр., у 3 » —70 », у ½ года—1.50, у 1 год —2.50

Кангрэс МІЖНАРОДНАЙ ХАДЭЦЫІ.

Ізноў заварушылася беларуская чорная сотня. Ізноў над беларускім народам закружыліся чорныя крукі, апранутыя ў рызы бэхадэ'яды. Ізноў з вуснаў „прадстаўнікоў" двохмільённага народу паліліся прыгожая салаўіная трэль, маючая прысыпіць чуткасьць беларускіх працоўных масаў. Ізноў з вуснаў хрысьціянскіх дэмакратаў разносяцца пахвальныя гімны інтэрвэнцыі міжнароднай ваеншчыны супроць Савецкага Саюзу.

На хадэцкім панадворку — гоман. Апошнія падзеі на сусьветнай арэне і ў Зах. Беларусі, перамога мірнай палітыкі Сав. Саюзу і яго зблізкэньне з Польшчай, Францыяй і іншымі дзяржавамі--усё гэта ў высокай ступені трывожыць „нашых" ангелаў вайны, прыкрытых прыметнікам — „хрысьціянскіх". І яны не дрэмлюць. Узяўшыся за брацкія рукі з украінскімі фашыстамі з-пад знаку УНДО, пад духовым, і не толькі духовым, кіраўніцтвам гітлероўскае свастыкі — беларускія хадэкі на чале з ксяндзом Адамам і „апалітыкам" інжынерам Адольфам распачалі шалёную дзейнасьць у кірунку падгатоўкі з беларускага народу паслушнага гарматняга мяса ў надыходзячай чалавечай бойні.

Ніколі яшчэ хадэцыя не вяла такое зажартае кампаніі супроць СССР, а перадусім БССР, ніколі яшчэ нагласьць і дэмагогія хрысьціянсовых дэмакратаў не стаяла на тэй вышыні, ніколі яшчэ мана і ашуканства беларускіх народных мас не былі даведзены да такой ступені, як сяньня.

„Галодная сьмерць", „душэньне беларускай культуры", „перасьледаваньне ўсяго беларускага" „бальшавіцкі тэрор" — вось арсэнал звычайных бязглуздасьцяў, якія можна знайсьці ў кожным нумары „Крыніцы", якія можна пачуць на кожным выступленьні бэхадэкаў. Чым больш разьвіваецца беларуская культура ў БССР, чым вышэйшым становіцца ўзровень дабрабыту народных мас Сав. Беларусі — тым з большай заядласьцю хрысьціянскія дэмакраты вядуць сваю зьвягу. Яны не могуць заснуць. Кожная новая кніжка ў БССР, кожны новы крок у кірунку палепшаньня культурна-матэрыяльнага дабрабыту — іх трывожаць. І яны пачынаюць галасіць аб „галоднай сьмерці", аб заняпадзе культуры, аб усім, што толькі можа зьмясьціць галава крынічнага пісакі. Хрысьціянскія дэмакраты ўжываюць розные спосабы, каб толькі ўбіць у гушчы маласьведамых беларусоў ненавісьць да сваіх усходніх братоў, каб запаліць у іх сэрцах іскру абурэньня і гневу супроць „усходняга варварства" а гэтым самым духова падгатаваць масы народу да надыходзячай бойні.

У сярэдзіне прошлага месяца ў швайцарскім Бэрне адбыўся чарговы кангрэс т. зв. нацыянальных меншасьцяў, кангрэс, на які зьехаліся прадстаўнікі ўгадова-прадажніцкіх груп, прадстаўнікі міжнароднай хадэцыі. Прыкрыўшы сябе плашчом загнаных і прыгнечаных, кінуўшы пару шумных фразаў аб правох і абавязках кожнай нацыі — прадстаўнікі гэтыя ператварылі кангрэс нацменшасьцяў у кангрэс падгатоўкі вайны супроць СССР. Ужо першае пасяджаньне яго з усей выпукласьцю паказала, што ініцыятара кангрэсу не столькі абходзіць справа прыгнечаньня нацыянальных меншасьцяў, колькі пах савецкай нафты і выгляд шырокіх ураджайных палеткаў Сав. Саюзу. Таму з вуснаў белагвардзейца Кручынскага нясло не мірнымі ідэямі ў адносінах да савецкага насельніцтва, а порахам і ўдушлівымі газамі.

На кангрэсе вітаў і „прадстаўнік" беларускага народу, вядомы ўжо нам з свае „апалітычнасьці" пан Адольф Клімовіч. Гэты „апалітычнік", выконваючы запаведзь кс. Станкевіча і ўсяе хадэцыі, пасьпеў там сказаць і зусім „апалітычную", прамову і зусім „апалітычна" падпісацца пад рэзалюцыяй, заклікаючай да вайны супроць Савецкага Саюзу. Побач з абнаглеўшай да апошніх граніц радыкальнай дэмагогіяй, якая мае быць пяском у вочы народным масам, дэлегат хрысьціянскіх дэмакратаў супольна з фашыстоўскімі групамі іншых народаў радзіўся над падрыхтоўкай антысавецкай інтэрвэнцыі, радзіўся над тым, як „урваць" Савецкую Беларусь і Украіну ад Савецкага Саюзу і правясьці там „цывілізатарскую" работу пры дапамозе гітлероўскіх аўтодафэ, шыбеніцаў і канцэнтрацыйных лягераў.

Такім чынам, вядучы сталые і неўгамонныя напады і хлусьню супроць БССР, СССР і стварыючы гэтым шляхам ідэолёгічны грунт для надыходзячага паходу на ўсход, хадэцыя распачала актыўную дзейнасьць на міжнароднай арэне, стараючыся арганізацыйна ўмацаваць свае пляны.

Хто пасьля гэтага яшчэ не разумее праўдзівага аблічча БХД, той мусіць і зразумець не хоча. Беларускія народныя гушчы бачаць гэта і зробяць для сябе адпаведныя вывады.

Мы не адны!

У папярэдняй стацьці*) мы паказалі, як адказваюць на пытаньне: „з кім лучыцца?" заможніцкія групы беларускага насельніцтва праз свае палітычныя арганізацыі: беларускую санацыю, беларускую хрысьціянскую дэмакрацыю (БХД), Беларускі Нацыянальны Камітэт. Мы паказалі, што яны заўсёды лучацца з падобнымі да іх буржуазнымі ўкраінскімі партыямі, *літоўскімі і польскімі*. Мы паказалі!, што ў сваіх палітычных камбінацыях яны лучацца з кожным „апякуном", які займаецца „беларускай справай". І мы паказалі, што іх лучэньне *заўсёды* скіравана *супроць* інтарэсаў беларускіх народных гушчаў.

Які-ж будзе *наш* адказ на пытаньне: „з кім лучыцца?", з якімі сіламі сучаснага грамадзтва павінны ісьці беларуская працоўныя гушчы, каб асягнуць *свае* патрабаваньні?

У выніку вядомых гістарычных умоў, мы апынуліся ў межах сучаснае Польшчы. Працоўныя гушчы іншых нацыянальнасьцяў, а таксама і польскай, жывуць у абставінах падобных да нашых. Кожная зьмена ўмоў жыцьця ў Польшчы знаходзіць адбіцьцё ў нашым жыцьці і таму тыя, што імкнуцца стварыць сьвятлейшую будучыню для народных гушчаў усяе Польшчы, зьяўляюцца нашымі братамі і з імі мы павінны лучыцца.

Кожны раз, калі гаворыцца аб лучнасьці з працоўнымі іншых народаў, паны Луцкевічы і ксяндзы Станкевічы крычаць: „гвалт"! „Самастойнасьць", „незалежнасьць" беларускага руху ў небясьпецы!" Вось яно, як вылазіць шыла з мяшка! Ці бачылі вы, каб багацеям калі спадабалася яднаньне польскага селяніна з беларускім, беларускае бядоты з жыдоўскай? — Нідзе і ніколі! І іменна таму, нашыя „радзімыя" паны узьнімаюць такі гвалт. У вуснах гэтых „праваднікоў" словы „самастойнасьць", „незалежнасьць" маюць на мэце—сяўбой шавінізму (нацыянальнае ненавісьці) ратаваць свой уплыў на масы, прыкрыць іх фактычную *залежнасьць* ад розных „апякуноў".

Мы-ж гаворым, што *наш рух мусіць быць самастойным і незалежным перадусім ад паноў Луцкевічаў і ксяндзоў Станкевічаў, г. зн. ад уплываў прадстаўнікоў заможніцкае клясы*. Толькі тады наш рух будзе выражаць імкненьні шырокіх народных масаў.

Лучэньне з працоўнымі масамі іншых нацыянальнасьцяў не выключае самастойнасьці нашага руху. Наадварот: такое лучэньне зьяўляецца *перадумоваю* гэтае самастойнасьці, дае нам сілу адбіць усялякія спробы ворагаў народу накінуць нам свае кіраўніцтва.

Мы не адны! У польскіх рабочых і сялянах, у працоўных іншых нацыянальнасьцяў бачым тых, з каторымі мы павінны лучыцца на кожным кроку нашага жыцьця, з каторымі пойдзем разам да лепшага заўтра.

*) Гл. „Беларуская Газэта" № 8.

19,300.

Год таму назад Сав. Саюз абвясьціў усяму сьвету аб распачатай падрыхтоўцы да палёту ў стратасфэру, гэта значыць у надпаветраныя прасторы.

Такі палёт быў зроблены ў 1931 годзе бэльгійскім вучоным Пікарам, які на сваім стратастаце падняўся на вышыню 15.800 м., у прасторы, дзе паветра значна радзейшае ад нашага, дзякуючы чаму самалёт з тою самаю колькасьцю сільнікаў стратасфэры змог бы праляцець у адну гадзіну ня 150-200 км., а 1000 км. нават больш. Калі ўлічыць аграмадныя абшары С.С.С.Р., якія цягнуцца ад Польскай да Кітайскай граніцы, 9—10 тысяч кілёмэтраў і тое, што самы хуткі цягнік ад Менска да Уладзівастока ідзе 9 дзён, што цэнтральныя газэты пападаюць на акраіну праз 12—15 дзён, то будзе зусім зразумелым пытаньне, якое прыкоўвае да сябе ўвагу савецкага ўраду і ўсіх навуковых сіл.

Увесь сьвет навукі бяз розьніцы палітычных пераканаьняў пільна сачыў за паступовасьцю гадавое падрыхтоўкі савецкіх вучоных. Сачылі і быўшыя „Рускія людзі" — манархісты, сацыялісты і ім падобныя, гісторыяй пакрыўджаныя мінулыя гаспадары. Толькі гэтыя апошнія сачылі не з замерам пацехі дасягненьнямі навукі, а з мэтаю скарыстаньня паасобных недахопаў, каб потым на падставе іх заліць брудам хлусьні ўсе сьветлейшыя справы абуджанага народу.

Пачынаючы ад сярэдзіны верасьня г. г., газэты ўсіх кірункаў паведамляюць аб закончанай падрыхтоўваючай працы і аб тым, што палёт адбудзецца гэтымі днямі.

24. IX. белагвардзейская прэса, па старым звычаям, вялікімі літарамі паведамляць сваіх чытачоў, што савецкі стратастат не мог адарвацца ад зямлі, а, „застыдзіўшыся неўдаўшымся палетам, прадстаўнікі ўлады вярнуліся ў Крэмль".

Лілося многа бруду на бедны стратастат, краіну Саветаў, першую і другую пяцігодку, якія, па думцы „белых", бязумоўна праваліліся.

Прыпомніўся голад, людажэрства, успомнілася тое, што каней і сабак паелі, што на вуліцах трупы, на станцыях гніюць мільёны тонн хлеба, не хапае рабочых рук на нагрузку, развал чыгункі (бо нагружае і выгружае ў дзень *толькі* 48 —50тысяч вагонаў, а па пляну павінна 58 тысяч вагонаў) і апошняя, сьвежая качка, проста з патэльні зьнята, гарачанькая: „савецкі стратастат прыліп да зямлі".

Тымчасам 30. IX. 33 г. радыё-апарат з *стратастату* паведамляў усяму сьвету: „дасягнулі вышыні 17.000 мэтраў, адчуваем сябе добра"... „Знаходзімся на вышыні 18.000 мэтраў". Рэкордовы палёт Пікара пабіты. Прыкусілі сабе языкі манархістычныя газэты. Абман ня ўдаўся. Занадта высака ўзьнялася навучная думка С.С.С.Р. з пяцігодкаю разам, аж на 19.300 мэтраў. Як паказаў канчатковы падлік па апарату стратастату, калі ён сьпусьціўся на зямлю, не далека ад Каломны, што знаходзіцца пад Масквою ў адлегласьці 115 кілёмэтраў.

Дасягнуўшы вышыні 19.300 м. на стратастаце ўласнага вырабу савецкая навуковая думка, паказала здольнасьці здабытай за 16 гадоў прамысловае тэхнікі і ў прыватнасьці тэхнікі пабудовы самалётаў, якая зусім адсутнічала пры гаспадарох з „Наше Время", „Сегодня" і іншых органаў манархістычных зуброў.

Спробы падняцца ў стратасфэру, заглянуць у яе таямніцы, пачалі рабіць з паяўленьнем самалётаў. На гэтым шляху яны маюць ня мала ахвяр. Так у 1901 годзе загінуў немец Берзос, у 1927 г. — амэрыканец Грэй, абодва ад удушэньня.

У 1931 годзе бэльгійскаму вучонаму Пікару ўдалося дасягнуць вышыні 15.800 мэтраў.

У 1933 г. 30-га верасьня савецкія вучоныя: Пракоп'еў, Бірнбаўм і Годуноў падняліся на 19.300 мэтраў, здабываючы ў стратасфэрычным палёце сусьветнае пяршынства. Гэта становіцца яшчэ больш важным таму, што гэтае пяршынства атрымаў народ, дзе 16 год таму назад, агульная граматнасьць не перавышала 25%.

Другі савецкі палёт у стратасфэру адбудзецца ў кастрычніку месяцы г. г. У ём прымуць удзел інж. Федосенко і праф. Усышкін. Трэба спадзявацца, што ён будзе мець яшчэ большыя пасьпехі, узбагачваючы людзтва новымі дасягненьнямі ў галіне навукі.

К—сь.

Адказ на правакацыйную хлусьню.

Ксяндзоўская „Крыніца' пачула небясьпеку. Хістаецца грунт пад нагамі. З выхадам у сьвет „Беларускае Газэты" звужваецца магчымасьць адурманьваньня масаў, зьмяншаецца лік падпішчыкаў „Крыніцы". Дзякуючы *сваёй* „Беларускай Газэце" масы хутка пазнаюцца на хітрых хадэцкіх ашуканствах.

Белар. Хр. Дэмакрацыя хоча ратавацца выпрабаванымі мэтадамі ўсіх слугаў пануючых—мэтадамі *правакацыі*. Толькі так можна назваць „высьвятленьне" характару *нашай* газэты ў апошнім (34) нумары „Крыніцы". *Адумысна выдуманая імі мана мае на мэце справакаваць нас, давясьці да зачыненьня адзінай газэты беларускіх масаў Заходняй Беларусі. Бязглуздай хлусьнёй хочуць сфалшаваць перад масамі наш шлях і мэты.*

Мы гэтага не баімся. Тое што масы *адразу* адгукнуліся на выхад нашай газэты сотнямі прывітаньняў, што ў працягу апошніх некалькіх месяцаў нашая рэдакцыя атрымала *больш тысячы лістоў* з усіх куткоў Заходняе Беларусі, што лік падпішчыкаў няўхільна пабольшваецца—яскрава сьведчыць, што турботы паноў Станкевічаў—Клімовічаў—Пазьнякоў прападуць надарма.

Адказваць панам з „Крыніцы" — за вялікі быў-бы гонар — для гэтых палітычных шулераў. Але ёсьць пэўная частка несьвядомых *чытачоў*, для каторых „асьвятленьні" „Крыніцы" могуць—*зацямніць* сапраўднасьць. Вось *дзеля іх* і пішам наш адказ.

Будзем адказваць па пунктах.

1) „Беларуская Крыніца" піша, што „Беларуская Газэта"—гэта „байстручок бальшавіцка-польскага паразуменьня", што наша мэта, быццам:—„закрапіць на заўсёды сучаснае палітычнае палажэньне Беларусі, што арыентацыя наша, гэта:—„бальшавіцка-польскае паразуменьне".

Мы адказваем: мы зьяўляемся староньнікамі *толькі аднаго* паразуменьня:—*еднасьці беларускіх масаў з працоўнымі гушчамі ўсяе Польшчы* для таго, каб супольна ісьці да лепшае будучыні. Іменна хадэкі, *разам* з беларускай санацыяй, зьяўляюцца тымі, якія *закрапляюць* сучаснае палажэньне беларускіх масаў. Уся іх ашуканчая „апазыцыя" мае на мэце толькі *адцягнуць* народ ад адзінага шляху да лепшага заўтра. Факт мірнага пакту паміж СССР і Польшчай, як і паміж СССР і іншымі капіталістычнымі дзяржавамі мы разглядаем, як зьявішча дадатняе і мы пэўны таго, што беларускія народныя гушчы правільна ацэніваюць мірную палітыку Савецкага Саюзу, памятуючы адначасова, што гэтыя пакты не забясьпечваюць ад новай вайны. Але хадэкам мірная палітыка не падабаецца, *бо яны спэкулююць на крыві мільёнаў сялян і рабочых*, якіх хочуць пхнуць на вайну, бо яны побач з буржуазіяй іншых народаў зьяўляюцца *падпальшчыкамі новай вайны*, бязупынна заклікаюць да яе, цешацца з імпэрыялістычна ваенных правакацыяў Японіі, Гітлера і іншых дзяржаў.

Аб «байструках флірту» лепш за ўсіх павінны ведаць ксяндзы з „Крыніцы". Мы-ж зьяўляемся наўпракі ўсялякай хлусьні органам вызваленчага руху беларускага працоўнага народу.

2) „Крыніца" піша: „ідэолёгія „Беларускае Газэты" зьнішчыць усё народна-беларускае і забіць у беларускім народзе нацыанальнае пачуцьцё, не дапусьціць беларускіх сялян да эканамічна-гаспадарчае арганізацыі, каб яно не пабагацела, бо бяднейшае і неарганізаванае — пакорнейшае і слабейшае „да кіраваньня".

Мы адказваем: Нацыянальнае пачуцьцё нішчаць тыя, якія зьяўляюцца *перашкодай* на дарозе беларускіх масаў да асягненьня сваіх правоў, *гэта значыць хадэцыя і беларуская санацыя*. Не памогуць вам, паны Станкевічы-Клімовічы, вашыя *фразы* супроць палёнізацыйнай працы Луцкевічаў і Астроўскіх. Усім ведама, што *на справе другімі шляхамі*, захоўваньнем масаў у цемры, адцягваньнем масаў ад барацьбы за свае правы, *вы таксама* ствараеце грунт для палёнізацыі. Вы і бёларуская санацыя—гэта *прадстаўнікі аднэй фірмы пад двома шыльдамі*.

Вы выступаеце супроць нас не дзеля таго, што мы, быццам, не дапускаем да арганізацыі, бо ўсім ведама, што кожны нумар „Беларускае Газэты" заклікае да гэтага, але трасца вас бярэ таму, што мы заклікаем масы, каб арганізоўваліся ў каапэратывы, у культурна-асьветныя ўстановы *без* багацеяў і іх прадстаўнікоў, *бяз вас і супроць вас*! Вось што вам дапякло!

Вы закідваеце нам, што мы ня хочам, каб беларускія сяляне пабагацелі, а... *вы* гэтага хочаце!?? Ці бачылі вы, каго пабагаціла хадэцыя!! сьмеху варта! Вы агітуеце за малочныя каапэратывы, за збожжавыя хаўрусы, якія вызыскоўваюць сялянскую бядоту. Тыя эканамічна-гаспадарчыя арганізацыі, якія *вы* ствараеце — гэта новыя прылады вызыску бядоты. Тыя эканамічна-гаспадарчыя арганізацыі, якія *мы* ствараем — гэта прылады абароны масаў перад *вашым* вызыскам. Вашыя абяцанкі багацтва пры сучасных умовах гэта ашуканствы, на якіх пазнаецца кожны селянін ці рабочы.

Што датычыць «пакоры», ды «слабейшых» да «кіраваньня», то найбольш гэтаму вучаць іменна паны з духавенства — як каталіцкага так і праваслаўнага і таму панове Станкевічы і Годлеўскія прыпамінаем вам прыказку Крылова: «чем кумушек считать трудиться, не лучше-ль на себя, кума, оборотиться».

3) І ўрэшце апошняе: «Крыніца піша»: „рэдактар Карповіч сярод беларусаў невядомы».

Што рэдактар інжынер Карповіч мала вядомы — гэта праўда. Але можам запэўніць паноў з «Крыніцы», што ён ніколі ў жыцьці не захоча зьмяніць гэтае „нявядомасьці" на такую „славу" як „слава" Станкевічаў і Клімовічаў—здраднікаў інтарэсаў беларускага працоўнага народу.

* * *

Вось наш адказ. Працу, распачатую намі, будзем працягваць наперакор варожаму цкаваньню. Мы пэўны ў падтрымцы найшырэйшых масаў. На хлусьню хадэкаў кожны селянін, рабочы, працоўны інтэлігэнт павінен адказаць *масавым байкотам* «Беларускае Крыніцы», для якой больш адпаведны быў-бы назоў: «Крыніца агіды». Не адбіраць з почты, адсылаць ім газэты назад, ня купляць ніводнага нумару — вось да чаго заклікаем у адказ на іх правакацыйныя мэтады.

Хмары згушчаюцца.

Мы не памыляліся, пішучы ў папярэдніх нумарох нашае газэты аб надзвычайным напружаньні, сучаснага палажэньня і аб тым, што *небясьпека вайны*, сяньня стаіць так блізка, як ніколі.

Сьведама разумеючы гэтую справу, мы ня можам не рэагаваць на думку пэўнае часткі нашага грамадзянства аб тым, што „вайна цяпер не пагражае з повады паляпшэньня ўзаемаадносін, паміж Саветамі з аднаго боку, Францыяй і Польшчай—з другога".

Небясьпека такога вываду будзе зразумелай, калі мы заглянем глыбей у падзеі, якія адбываюцца ня толькі паміж урадамі, Францыі, Польшчы і СССР, а і ў растаноўцы сіл ўва ўсім сьвеце. Ня можна забываць таго, што ў краінах, якія пайшлі на зблiжэньне пад напорам унутраных і вонкавых сіл, існуюць групы, групачкі, а нават і цэлыя партыі вoража настроеныя супроць усякага зблiжэньня, з Саветамі, партыі, якія гатовы ў любы мамэнт пайсьці з Гітлерам вайною супроць СССР.

Апрацоўка грамадзкае думкі ў кірунку падрыхтоўкі яе да набліжаючайся бойні асабліва ажывілася ў зьвязку з падзеямі на Далёкім Усходзе. Пасьля фактычнага захопу Японіей Манджурыі і Джэголю, пасьля дагаворанасьцьці Японіі з Нанкінскім урадам Чанг-Кай-Шэка, японская ваеншчына стала адкрыта гутарыць аб сваім праве на Прыамурскі край і нават на ўсходнюю Сібір, аж да возера Байкалу.

Застаючыся вернымі сваім марам японскія імпэрыялісты стала, ужо на працягу двох гадоў узмацняюць свае ўзброеныя сілы, як колькасна, так і якасна, забясьпечваючыся ваеннымі прыпасамі, будуючы сетку арсэналаў па ўсей Манджурыі.

Узмацняючы сваю баявую моц, Японія рознымі шляхамі, правакуе ўрад Савецкага Саюза на вайну, адкідае яго мірныя прапановы. Яна адмовілася заключыць трактат аб не нападзе, фактычна зьявілась галоўным захопнікам Кітайска-Усходняй Чыгункі, непасрэдным удзельнікам зьдзекаў над савецкімі грамадзянамі ў Манджурыі і апошняга арышту 5 адказных працаўнікоў на чыгунцы. Па яе віне спынены перагаворы аб прадажы Сов. урадам КУЧ Манджурскаму ўраду.

Гэта адна прычына, якая разьвязала языкі найбольш адкрытым проці савецкім элементам, якая акрыліла белых эмігрантаў надзеямі аб магчымасьці пры дапамозе вонкавых сіл павярнуць калясо гісторыі назад і вярнуць мінулае Расеі.

Другая, няменш важная прычына — прыход Гітлера да ўлады, а *разам* з ім і **адкрытай** анты савецкай палітыкі Нямеччыны, стаўшай у Эўропе галоўным групуючым цэнтрам усіх, хто больш адкрыта, *чым другія* ненавідзіць бальшавікоў, іх гаспадарчы і палітычны ўклад, ад якога, па думцы гэтых элэментаў, «нясе заразаю на ўвесь сьвет».

Таму Гітлер з сваімі паплечнікамі на працягу васьмімесячнага панаваньня, не саромеючыся з міжнароднае трыбуны дамагаецца права на ўзбраеньне, як галоўнай перадумовы будучага паходу на Усход.

Праўда на даньне такога права пераможцы ў сусьветнай вайне не пайшлі, але зусім не таму, што яны супроць інтэрвэнцыі, а таму, што такое права для Нямеччыны азначало-б канец вэрсальскага дагавору, азначало-б перагляд вызначаных ім граніц, а гэта ў сваю чаргу паставіло-б пад лабавы агонь дзяржавы, каторых існаваньне зьвязана з існуючым дагаворам.

Ня гледзячы на ўсё, гітлероўская Нямеччына кожын свой крок, кожын чын накіроўвае проціў С.С.С.Р. Бязупынныя перасьледаваньні савецкіх прадстаўнікоў, арышты, вобыскі, недапушчэньне савецкіх карэспандэнтаў на лейпцыгскі працэс прывялі да энэргічнага, зусім зразумелага адпору з боку савецкага ўраду.

Такім чынам, няправільнай будзе думка аб зьмяншэньні небясьпекі вайны. Зараз уся гітлероўскі-белагвардзейская, нацыянал-фашыстоўская прэса занята цкаваньнем Саветаў.

Выходзіць, што мы ня можам ня бачыць адбываючыхся падзеяў, ня можам разбрайваць сябе, а мусім пільна прыглядацца да таго, што робіцца ў сьвеце і ў нашым краі. Бо, згубіўшы гэтыя простыя абавязкі сьвядомага грамадзяніна, можна хутка апыніцца ў сецях спрытнага ворага, які турбуецца аб кожным такім несьвядомым, каб зрабіць з яго сьляпую зброю для вайны.

Таму ўвага не павінна паніжацца, бо час становіцца ўсё больш напружаным і адказным.

Баравізна.

З апошняе хвілі.

Нямеччына выступіла з Лігі Нацый і Канфэрэнцыі па „разбраеньні".

Апошнія тэлеграмы прынясьлі вестку аб тым, што з прычыны няпрызнаньня Нямеччыне права на роўнае з іншымі дзяржавамі збраеньне,—урад Гітлера вынес пастанову аб выхадзе Нямеччыны з Лігі Нацый і Канфэрэнцыі па „разбраеньні". 14 кастрычніка нямецкая дэлегацыя выехала з Жэнэвы. Адначасна прэзыдэнт Гіндэнбург выдаў дэкрэт аб роспуску Рэйхстагу і аб вызначэньні новых выбараў на 12 лістапада.

У сувязі з новай палітычнай сытуацыяй, Гітлер зьвярнуўся да „нямецкага народу" з адумысловай адозвай, а вечарам—14 кастрычніка—выступіў з вялікай прамовай па радыё. Гітлер жаліўся, што вялікія дзяржавы, заместа дзякаваць нацыянал-сацыялістам за „выратаваньне сьвету ад камунізму", ставяць Нямеччыну ў „паніжаючае палажэньне", ня хочучы прызнаваць роўнасьці ў справе збраеньня.

Эва Шэльбург-Зарэмбіна.

Кобрынскі працэс.

Мы тут друкуем рад выняткаў з нарысу польскае мяшчанскае пісьменьніцы Э в ы Ш э л ь б у р г - З а р э м б і н ы Нарыс быў зьмешчаны ў варшаўскім тыднёвіку „Wiadomości Literackie" № 43 (514) за 1 кастрычніка.

Кобрынскі даразны суд адгукнуўся гулкім рэхам як у шырокіх колах грамадзянства, так і на старонках прэсы ўсіх палітычных кірункаў. Нават „Беларуская Крыніца" прысьвяціла яму артыкул, які... можа быць клясычным ўзорам хамства, бязглуздасьці і п р а в а к а ц ы і, артыкул, якім крынічнікі ўпісалі яшчэ адну старонку г а н ь б ы ў гісторыю БХД.

На 9 гадзіну вызначана паседжаньне суду. А палове дзевятай выходжу з гатэлю. Не пазнаю ўчарашняга мястэчка. Вуліцы — быццам сталі шырэйшымі, дамы—быццам вырасьлі. Усюды, дзе ні глянь: сінія мундуры паліцыі. Відаць, што сюды значна раней за нас прышло суровае слова—„sąd doraźny".

Чым бліжэй да гмаху гарадзкога суду, тым больш мундуровай паліцыі, сурова паглядаючай з-пад цьвёрдых белых шапак. Сам гмах гарадзкога суду, некалі манастыр, стаіць пасярод шырокага, заросшага травою, двара. Перад уваходнымі дзьвярмі, на ўсходках, густа перамешаныя з паліцыяй групы цывільнага насельніцтва: публіка ў пальтах і капялюшох, некалькі ваенных у мундурах з мядалямі і—невялічкая сялянская грамада ў сівых сьвітках, у портках з каравага палатна, у лыковых лапцях...

Зразумелая рэч: у малым, загубленым сярод трасьціны і балот, мястэчку нялёгка робяцца вялікія сэнсацыі. А тут — здарылася нешта неспадзявана цікавае: магчымасьць дакрануцца і то зусім бясьпечна да чужой сьмерці — з чалавечага прысуду. Да дзевяці такіх сьмерцяў. І вось сядзіць гэты сівы, вусаты ягомасьць з мінай шлягера старой даты і гэтая панечка ў бронзавым капялюшыку, пухкая, ружовая, з ямкамі на шчоках, страляючая на ўсе бакі разасьмеянымі вочкамі. Усе яны забаўляюцца тут... Пасьля прадстаўленьня спакойна вернуцца дамоў.

Цяжка, аднак, не падумаць, што тут сем'і пакрыўджаных паліцыянтаў, з трудом утрымліваючых парадак... Гэтыя цык сапраўды, мусіць, чуюцца тут, як некалі на Дзікіх Палёх:—вока за вока, зуб за зуб.

У другой палове цеснай, на жоўта памаляванай салі гарадзкога суду, ёсьць нявысокае ўзвышша. На ўзвышшы стаіць стол для судзьдзяў Над сталом, там на сьцяне, дзе — магчыма —да 1918 году вісеў папяровы твар Цара Усерасеі,—наабапал Арла — два партрэты: Прэзыдэнта Рэчыпаспалітай Польшчы і Маршалка Пілсудзкага. Стол накрыты чырвоным сукном. На чырвоным сукне—маленькі чорны крыж.

Саля ўстае на прыход Высокага Суду.

На грудзёх старшыні суду калышацца залаты ланцуг з сярэбраным арлом і здалёк віднымі літарамі: R. P.

Пракурор—усьміхаецца. На супроць яго — задуманыя твары абаронцаў. За лініяй абароны —нярухомыя, тупа загледжаныя ў вакно, абвінавачаныя пад вартай чатырох доўгіх штыхоў. На краю бар'еркі, што аддзяляе падсудных ад публікі, ляжаць толькі што зьнятыя з рук вязьняў кайданы.

Пачынаецца суд.

Праверка пасудных ідзе шпарка.

Старшыня чытае акт абвінавачаньня.

Кончыў. Тады з-над ляжачых копій акту абвінавачаньня пачарзе ўстаюць адвакаты, прапануючы перадаць справу звычайнаму суду.

Пасьля доўгае нарады суд прапанову абароны адкідае. Ад гэтае хвіліны цяжка навіслае

Нашае жыцьцё.

Хочам мець людзкі адпачынак.

(Вільня, шкляная гута Шапіры). Пасьля 6 тыдняў перапынку з прычыны рамонту, шкляная гута Шапіры 14 кастрычніка зноў пачынае працаваць. Калі спынялася гута, фабрыкант павінен быў пры вымове працы заплаціць нам за 18 дзён (вымова была ў аўторак, дык 4 дні да суботы і яшчэ 14 дзён, належачых па закону). Фабрыкант, аднак, не заплаціў, абяцаючы, што за гэта пасьля перапынку ня будзе зьніжаць заробкаў. Наш прафэсіянальны саюз на гэта згадзіўся.

Ну, але ў фабрыкантаў, як ведама, апэтыты растуць даволі шпарка. Наш фабрыкант — ня ёсьць выняткам. Надыходзіць тэрмін пуску гуты, а ён прапануе нам „толькі“ 20% зьніжкі. Мы, аднак, таксама ня зломкі, да таго-ж і прафсаюзам у нас кіруюць не бюракраты, а шчырыя рабочыя. Словам, далі *рашучы* адпор і фабрыкант зьехаў з 20% зьніжкі на 10%, пасьля — на 5%, а нарэшце і зусім прымушаны быў адмовіцца. Гэта нас яшчэ раз пераканала, што толькі ў рабочай еднасьці і рашучасьці абарона перад вызыскам.

Але гэта яшчэ ня ўсё. Мы—людзі і нам належыцца людзкі адпачынак у працы: хочам мець *платны* водпуск. Дзеля гэтага патрэбныя нам тыя 18 дзён, якія фабрыкант ня хоча прызнаваць. Кепска зрабіў прафсаюз, што тады згадзіўся на прапанову фабрыканта, крыўдную для рабочых. Памылку трэба выправіць.

Згуртаваныя вакол свайго прафсаюзу рабочыя павінны рашуча дамагацца таго, што ім належыцца, ды трэба наагул быць на варце, бо фабрыкант не адмовіцца выкарыстаць адпаведнага моманту, каб ускубнуць нашы заробкі. З больш як сотні працуючых рабочых цяпер у прафсаюзе 60, а трэба, каб паза арганізацыяй ня было ніводнага! У еднасьці сіла! *Гутнік.*

Сялянскае жыцьцё.

(Крывічы, Вялейскага пав.). У нашай гміне жыцьцё сялян вельмі цяжкае, а асабліва тых вёсак, каторыя парэзалі на хутары. Падчас рэзкі хутароў кожын гаспадар на перанос будынку ўзяў з рольнічага банку «pomocy kredytowej», бо такіх гаспадароў, каб перанясьці будынак за свае грошы находзілася вельмі мала, а амаль кожын браў «помач» з банку. У той час, як рэзалі вёскі на хутары ў нашай гміне, карова каштавала 300 зл., пуд хлеба каштаваў 8 зл., таксама быў і работнік шмат даражэйшы. Кожын з нас думаў, што прадаўшы ці зарабіўшы будзе не цяжка аддаць, але вышла інакш: усё стала таньшае, заработкаў ніякіх няма. Хто браў пазычкі 300 злот., то ён мог тады купіць адну карову за гэтыя грошы, а цяпер, каб аддаць гэтую суму, трэба збыць усю гаспадарку, а банк усёроўна спаганяе тую самую суму, ніякай палёгкі няма. Першыя гады па трохі аддавалі. Цяпер ніхто ня плоцідь, бо няма з чаго. Кожын чакае, што будзе далей?

Калі былі ў вёсцы, то летам уся вёска пасьвіла жывёлу разам і на пашы бяды ня было, а кожын, прыкасіўшы сена на панскім, мог лягчэй выгадаваць што з жывёлы, каб прадаць на свае абыходы, а цяпер гэткіх гаспадароў, каб балей, як адну карову на сваёй пашы выпасьвіць, ёсьць вельмі мала, а каб аддаць пану ў пашу, дык гэта будзе каштаваць: падцёлак 20 зл., авечка 6 зл., а ўвосень, каб прадаць гэта, дык не хапае аддаць нават за пазыку. А яшчэ хадэкі ў сваей „Крыніцы“ заўсёды дакучаюць, каб насілі самадзельшчыну. Але скуль яе браць? Калі, каб трымаць авечак, трэба гэтак дорага летам заплаціць за пашу, а пракарміць зіму каштуе яшчэ больш. Вось, як нам дастаецца гэта самадзельшчына, дзеля чаго мы ня носім яе, а купляем тандэт.

Чытаючы „Крыніцу“, „Шлях моладзі“ я думаў, што хадэцкі павадыр ксёндз Станкевіч носіць зрэбную кашулю і кужэльную сутану, што яму гэтак добра жывецца, але пасьля адумаўся, што каб надзеў зрэбную сарочку і абуў лычаныя пасталы, то ня радзіў-бы нам гэтага, а запеў бы па другому.

Цяжкое цяперашняе жыцьцё селяніна заставіла многа чаго рабіць па душы хадэкам, хадзіць у сьвята ў лапцёх, агонь дабываць крэсівам, вясной жывіцца аднэй травой, ды і то недасолены, бо солі няма за што купіць. Дык вось „паважаныя“ хадэкі пакіньце гэткую раду, бо сяляне яе ня слухаюць і знаюць, чаму яны гэдак бедна жывуць. *К. Праца.*

Салідарнасьці зламаць ня ўдалося.

У маёнтак Магілёўцы, Лыскаўскай гм., Ваўкавыскага павету, 19 верасьня г. г. пайшлі да працы 35 рабочых з вёскі Магізёўцы, у тым ліку 10 хлапцоў, а рэшта дзяўчаты. Арандатар Моўша аднаго, больш сьвядомага хлапца, Пётра Латыша. Ня ўзяў да працы за тое, што ён не маўчыць ямy. Тады у знак салідарнасьці ўсе рабочыя пайшлі да дому. Моўша рознымі спрытнымі манэўрамі хацеў зламаць салідарнасьць рабочых; адных пачаў хваліць, другім даваў па 2 зл. на дзень, у той час, калі дзяўчаты зараблялі ўсяго 70 гр. і то грошай ня пытай. Аднак яму ніякія манэўры не памаглі. Усе пайшлі да дому. Тады Моўша паслаў свайго намесьніка па паліцыю. Паліцыя тутжа зьявілася і арыштавала 3-х хлапцоў, а іменна: Петра Латыша, Уладзя Латыша і Язэпа Гавейно. У выніку ўсе гэтыя тры хлапцы знаходзяцца пад дазорам паліцыі. Кожны тыдзень павінны мальдавацца ў Лыскаўскім пастарунку. *Чорны.*

Возьмемся за працу!

(В. Гірычы, Навагрудзкага пав.). Вёска наша не малая. На маладых хлапцоў і дзяўчат мы ня бедныя. Таму музыкі і вечарынкі — частае зьявішча Гірычаў. На музыкі і вечарынкі мы нярэдка „раскашэліваемся“, марнуючы па залатому, а то і больш. Я ня думаю тут выступаць супроць музыкаў і г. д. Гэта рэч бязумоўна патрэбная: Хоць гаротнае наша жыцьцё, але весяліцца мы мусім. Але вось што я хачу парушыць. Мы атрымліваем усяго адзін экзэмпляр „Бел. Газэты“, тае газэты, якая стаіць на варце інтарэсаў беларускіх народных мас і якая каштуе ўсяго 25 грашэй у месяц. Больш таго. Нават гэты адзін экзэмпляр ня ўсе чытаюць. Есьць такія, каторыя ахвотней пайдуць на танцулькі, чым паслухаць аб тым, што робіцца ў сьвеце.

Гэта сьведчыць аб нязвычайна нізкай ступені сьвядомасьці нашай моладзі. Яны не клапоцяцца аб заўтрашнім дні. Яны ня хочуць стаць актыўнымі ўдзельнікамі ў будове свае будучыні. Кіньма, хлапцы, гэтыя старыя і шкодныя звычаі! Возьмемся за культурна-актыўную і грамадзкую працу. *В. Лебядзь*

Стыдна гэтак!

(В. Дрэчаня, Ваўкавыскага павету). Сяляне нашай вёскі ня так жывуць як другія. Калі ў іншых вёсках моладзь супольна з старэйшымі вядзе з запалам культурна-асьветную працу не разлучаючыся ні на адну хвіліну з беларускімі кніжкамі і газэтамі—ў нас гэтага няма. Нашы т. зв. „перадавыя людзі“ зблудзіўшы з праўдзівае дарогі, каторая вядзе людзей працы да вызваленьня, занядбалі ўсё, а ўзяліся за ігру ў карты. «Працуюць» цэлымі днямі і начамі.

Стыдна гэтак! Кіньма карты і п'янства, а бярэмся, як нашы суседзі, за такую працу якая адчыніць нам вочы і дасьць зразумець прычыны нашай цемнаты і ўсіх злыбяд.

Памятайма, што ад нас самых залежыць наша будучыня! *Знаёмы.*

Хадэк селяніну ня сябра.

(Крывічы Вялейскага пав.). Прачытаўшы ў „Бел. Крыніцы“ карэспандэнцыю пад загалоўкам: „Прэч з запрадажнікамі“ я палічыў аўтара яе правакатарам або дурным. Усе сяляне, каторыя зазнаёміліся з зьместам гэтага бруду былі гэткіх думак, як і я, бо кожын у нас ужо знае, што сапраўдны і разумны барацьбіт беларускага працоўнага народу ніколі ня будзе гэтай, даўна ўжо знанай сьмярдзючай сажалкі хваліць, а ганіць „Беларускую газэту“, каторая ёсьць запраўднай газэтай беларускага працоўнага народу. Што тычыцца падпісной платы на „Бел. Газэту“, то ў нашай ваколіцы, калі атрымалі пробныя нумары, падпісная плата пасыпалася, як град, а сьмярдзючкі „Крыніцы“, ці, як я яе назваў „сьмярдзючай сажалкі“ ніхто ня хоча і дарма з пошты здымаць, хоць яе і прысылаюць задарма ў кожную вёску.

Гэта ўжо ўсе ведаюць, а калі хто і ня ведае, то няхай верыць, што хадэк селяніну ня сябра і гэтак ён паможа ў палепшаньні нашага жыцьця, як пры колцы кашаль. *К. Праца.*

над саляй Слова астаецца ў ёй да канца: 93 арт. § 1.

Ці прызналіся падсудныя да віны?

Рэгіна Каплан—не.

Але-ж Лявон Багдановіч, які цяпер сядзіць вось тут побач з ёю, пазнаў яе на сьледстве.

І кажа Рэгіна Каплан:

— Я да гэтага чалавека прэтэнсіі ня маю, жалю — ня чую. Калі ён тады казаў, што мяне ведае, дык ён ня быў чалавекам... Ён быў спалоханым зьвярком...

І калі падаюць гэтыя словы, Лявон Багдановіч, саракагадовы селянін, былы гмінны радны, засланяе правай рукой твар і плача.

— Ці прызнаецца да віны падсудны Лявон Багдановіч?

— Ня прызнаюся, пане, да ніякай віны.

— А тут запісана, што вы казалі ў пана сьледчага — кажа спакойна старшыня і шукае ў паперах. Знайшоў, чытае цёхім голасам:

„Я, так, прызнаюся да віны, што ў часе больш-менш ад 1927 году да гэтага дня на тэрыторыі Кобрынскага павету прыймаў вудзел у саюзе пад назовам КПЗБ...

— Так сказалі ў пана сьледчага?

— Та-ак, але я нічога ня вінен, Высокі Судзе! Я быў на паліцыі два дні. Я... сказаў, што хочаце тое і пішыце.

— Ну, а пан сьледчы са столі сьпісаў ці што?

— Пан сьледчы сьпісаў з таго, што ў паліцыі сказана, — упарта цьвердзіць Багдановіч. — А пасьля я зноў да паліцыі вярнуўся. І мне паліцыя казала, што я бачыў гэтую жыдоўку, дык напрасна я казаў, што ня бачыў.

І ці гэта будзе дваццацітрохлетні Кітэль ці трыццацішасьцігадовы Цімашчук, ці сьмелы, раз ужо пакараны трыма гадамі турмы за „*oрór władzy*“ Ніканчук з брывямі „як сакаліныя крыльлі“, ці якія пяюць беларускія песьні, ці будзе хтонебудзь іншы — кожны з упартасьцю кажа: „ніяк ня вінен“.

. . . .

Пракурор крычыць выразным караючым голасам!

Усім падсудным я закідаю, што імкнуліся адарваць частку зямель Рэчыпаспалітае і далучыць да чужое дзяржавы... За гэта — няхай будуць выкасаваны з ліку польскіх грамадзян. *Дамагаюся для падсудных кары сьмерці*—і глыбока ўдыхнуўшы паветра, канчае—*цераз павешаньне.*

На салі ўсё так, як было — і нічога таксама. Ведаю гэта, чую гэта. Усьведамляю, аднак, толькі адно:

Цела на тварах васьмі мужчын запала і выразна выпуклі сківіцы, а пад вачмі лягла пропасьць. Толькі жанчына Рэгіна Каплан мае спакойны твар, як і заўсёды. Можа на кропельку пабляднела. Так—пабляднела. І—ды так!—папрыгажэла.

За вакном заходзіць чырвонае сонца. Чырвоны блеск залівае салю суду.

. . . .

Прысуд вынесены 8-га верасьня ў 12 гадзін 20 мінут, гучэў:

— У імя Рэчыпаспалітае Польшчы, даразны суд, разглядзеўшы справу Каплан і іншых, на аснове арт. 93 § 1 К. К. пастанаўляе: прызнаючы Ліськевіча, Кітэля, Цімашчука, Мацюка, Казловіча, Гузюка і Ніканчука вінаватымі з арт. 93 § 1, Багдановіча з арт. 26 і 93 § 1 К. К., засудзіць іх на вечную турму, справу Каплан перадаць на разгляд звычайнаму суду.

Ці ты ўжо падпісаўся на „Беларускую Газэту“?

Што пішуць?

Спэкулянты.

„Беларуская Крыніца“ сквапна выкарыстоўвае кожную магчымасьць, каб толькі пабрахаць на Менск. У апошнім свайм нумары (за 8 кастрычніка) „Крынічка“ так завыла, што, хіба, ў самой валасы дыбам сталі.

У чым-жа справа? *Беларуская Акадэмія Навук* выпрацавала рад зьмен у беларускім правапісе, а Савет Народных Камісараў БССР, прапануючы праверыць іх у практыцы, даручае адначасна адпаведным установам „арганізаваць сыстэматычную навуковую работу па *разьвіцьці* і ўпарадкаваньні беларускага правапісу“.

Што-ж тут, здавалася-б, страшнага? Ці-ж беларускі правапіс ня мае права разьвівацца і дасканаліцца разам з разьвіцьцём беларускае мовы?—Дзе вы бачылі? Хадэкі на гэта не дазволяць! Гэта, па-крынічнаму, ні больш ні менш, як (устрымайцеся, калі ласка, ад сьмеху!)... „ліквідацыя беларускае мовы“.

Ці хадэкі, аднак, разумеюць, што пішуць? Ну, добра, дапусьцім, што Беларуская Акадэмія Навук „ліквідуе“ беларускую мову. Але тады трэба дайсьці да такое бязглуздзіцы, што і Купала, і Колас, і Тарашкевіч, і многія іншыя беларускія культурныя дзеячы, якія зьяўляюцца сябрамі Акадэміі,—таксама сталі „ліквідатарамі“ беларускае мовы? А гэтага ім, апрача хадэкаў і таму падобных, не закіне ніхто з беларусаў!

Да чаго можа дабалбатацца... заатакаваны глушэц?!

Апошнія навіны.

Польшча

Водгук кракаўскіх падзеяў.

Дня 9-га кастрычніка г. г. ў Жэшове распачаліся два палітычныя працэсы, якія зьяўляюцца водгукам вядомых сялянскіх забурэньняў у Кракаўшчыне. У першым з іх на лаве абвінавачаных знаходзіцца 50 сялян, у другім—38.

Працэсы гэтыя, з увагі на сваю масавасьць і вялікую колькасьць сьведак працягнуцца некалькі тыдняў, выклікаючы вялікае зацікаўленьне.

Дацяперашні ход працэсаў паказаў, што ўспомненыя падзеі асаблівай вастраты набралі ў Ноцкаве, Лапанове, Гродзіску і Вульцы, і заключаліся ў радзе нападаў сялянства на паліцыю, у арганізаваным, самавольным вырубе лесу і незадаволеных вялікіх сялянскіх сходах.

Першыя дні працэсаў занялі паказаньні сьведкаў абвінавачаньня, пераважна пакрыўджаных паліцыянтаў.

Забастоўка трамвайшчыкоў у Пазнані.

Гэтымі днямі ў Пазнані адбылася трохднёвая забастоўка трамвайных рабочых, якія дамагаліся, між іншым, звальненьня арыштаваных кіраўнікоў прафсаюзу трамвайшчыкаў.

Прысуд у працэсе аб забойстве Голуўкі.

6-га кастрычніка г. г. ў Самборы закончыўся працэс па справе аб забойстве Голуўкі. У выніку падсудныя Буній і Бараноўскі за ўдзел у забойстве Голуўкі засуджаны на 10 гадоў вастрогу з пазбаўленьнем правоў, а трэці абвінавачаны—Матыка на 6 год турмы. Як ведама Біляс і Данілышын, якія стралялі ў Голуўку, павешаны ў канцы мінулага году на моцы прысуду ў іншай справе.

Заграніца

На Далёкім Усходзе.

На Далёкім Усходзе таксама расьце напружанасьць. Японская ваеншчына ўсё больш і больш завастрае свае імпэрыялістычныя апэтыты ў адносінах да ўсходня-азіяцкага кантынэнту. Ня сьціхае гук арматаў на кітайска-японскім фронце. Паміма слоўнай міралюбівасьці японскія войскі пасоўваюцца далей, далей на поўдзень. Ваенная флёта Японіі кіруецца да кітайскіх берагоў, узмацняючы тут яе апэрацыйную базу. А побач з гэтым ня спыняюцца правакацыйныя выпады японскіх фашыстоў супроць Савецкага Саюзу, якія нядаўна знайшлі сваё завяршэньне ў арышце пяцёх савецкіх прадстаўнікоў у кіраўніцтве Усх.-Кітайскай Чыгункі. У самой Японіі адбываюцца перамены, якія маюць прывясьці да апанаваньня ўлады ваеннымі коламі, коламі „простых дзеяньняў на карысьць Японіі".

Усё гэта, на базе сталага паглыбленьня гаспадарчых і палітычных труднасьцяў пэратварае сытуацыю на Далёкім Усходзе ў запраўдны дынаміт, дзе ня сёньня—заўтра можа выбухнуць полымя сусьветнай бойні.

Мары белагвардзейшчыны.

У харбінскай газэце „Рупар" зьмешчаны артыкул, пасьвечаны гутарцы вядомага атамана Сямёнава на тэму пляну паходу Японіі супроць Савецкага Саюзу. Японія, па думцы атамана, павінна заняць пазыцыі Забайкалья, ізалюючы гэтым Кітай, Карэю і Японію ад „чумы марксізму". Гэта выклікала-б у СССР паніку. А канчылася-б тым, што або выклікала-б выбух унутры Сав. Саюзу, або было-б першым паважным крокам да агульнай інтэрвэнцыі супроць бальшавізму. Адзіны фронт капіталістычных дзяржаў быў-бы дасягнуты і прысьпешыў-бы „адраджэньне нацыянальнай Расеі".

Так лятуцяць аб сваім прошлым Сямёнавы і яго таварышы.

Савецка-нямецкі канфлікт.

У папярэднім нумары мы ўжо паведамлялі аб тым, што паміж Саветамі і Нямеччынай паўстаў т. зв. прэсавы канфлікт. Падставай яго зьявілася сталае перасьледаваньне карэспандэнтаў савецкае прэсы нямецкім урадам. У рэзультаце гэтага—агенства „Тасс", „Известия" і „Правда" адклікалі сваіх карэспандэнтаў з Бэрліна, а ўсе нямецкія карэспандэнты выселены з СССР, пры чым камісар Літвінаў у сваёй ноце зазначыў, што далейшае прабываньне прадстаўнікоў савецкае прэсы ў Нямеччыне зьяўляецца бязмэтным таму, што праца іх на кожным кроку спатыкае адміністрацыйныя перашкоды, уключна да арыштаў.

Увесь трэзва думаючы палітычны сьвет ацаніў гэты канфлікт, як вынік бязьмежнай нагласьці гаспадароў цяперашняе Нямеччыны, каторыя, побач з слоўнымі запэўніваньнямі аб міралюбівасьці іх палітыкі, на практыцы вядуць сталую антысавецкую кампанію, рыхтуючыся да надыходзячага паходу на ўсходнія тэрыторыі. Бо не бяз слушнасьці зазначае „Газ. Варшаўска", разьюшаныя паны палажэньня ў Нямеччыне, упарколюбыя (?) перадаюць ваяўнічую (?) краіну ў сеткі канцлерэраў і католіцкіх сякер, „глядзяць на СССР, як на аграмадныя ўсходнія тэрыторыі, якія заняты народам на ніздольным да дзяржаўнага жыцьця і каторы ў сяньняшні мамэнт, паводле гітлероўскае тэорыі, разкладаецца, які чакае „новага прыходу варагаў" ясна не гаворыцца, калі гэта мае наступіць, але...

Польска-нямецкія перагаворы.

У пачатку г. м. ў Жэнэве адбылося спатканьне польскага міністра заграннічных спраў — Бэка з Нямецкімі міністрамі—Нэйратам і Гэбэльсам. Прэса прыпісвае гэтаму спатканьню вялікае палітычнае значэньне. Падчас спатканьня былі парушаны палітычна-гаспадарчыя справы, прычым абедзьве стороны выказалі пажаданьне хуткага вырашэньня ўсіх спорных пытаньняў, якія існуюць паміж Польшай і Нямеччынай. Апрача таго, падкрэсьліваецца асаблівая шчырасьць і ветлівасьць, якія панавалі ў часе перагавораў, што пацьвярджае тон выданых абедзьвемі сторонамі камунікатаў.

Замах на канцлера Дольфуса.

Дня 3-га кастрычніка г. г. ў Вене, у будынку аўстрыйскага парламанту адбыўся замах на аўстрыйскага канцлера—Дольфуса. У выніку — Дольфус лёгка ранены ў плячо. Замаху даканаў гітлеровец Дэрціль.

Ці ведаеш, што:

× *У Варшаве* дэпартамэнт Міністэрства Справядлівасьці прыступіў да пашырэньня вастрогу пры вул. Ракавецкай, каторая будзе цэнтральнай турмой ў Варшаве. Разьлічана яна на 1200 вязьняў.

× *Некалькі тыдняў* таму назад у ваколіцах Варшавы быў знойдзен зьмасакраваны труп. Пасьля „даходзэньня" ў ім пазналі *Кароля Рэдыко* — члена цэнтральнага Камітэту камуністычнае партыі Польшчы.

× *Нядаўна памёр ген. Юдзеніч* — вядомы як адзін з удзельнікаў процісавецкае інтэрвэнцыі ў першыя гады існаваньня савецкае ўлады.

× *Францускі* міністар заграннічных спраў на запросіны савецкага ўраду мае ў хуткім часе паехаць у Маскву.

× *Паводле слоў* сэнатара Мак-Аду, які пабываў у СССР, Злучаныя Штаты яшчэ ў гэтым годзе прызнаюць Савецкі Саюз. „Мая кароткая паездка пераканала мяне ў гэтым"—зазначыў ён.

× *У Парыжы* па ініцыятыве агульнай унітарнай рэволюцыйнай канфэдэрацыі працы адбылася дня 3-га г. м. канфэрэнцыя „прафсаюзнай еднасьці". Прысутнічала 250 дэлегатаў ад дзесяткоў і сотняў тысяч рабочых. Канфэрэнцыя прыняла аднагалосна рэзалюцыю пратэсту супроць лейпцыгскага працэсу і грубага абыходжаньня з падсудным Дымітравым.

× *На Кубе* прадаўжаецца грамадзянская вайна. Паводле газэтных вестак нядаўна ў Гаване адбыўся штурм салдат на „Нацыянальны Готэль", дзе былі згрупаваны афіцэры. У выніку 75 забітых, а каля 200 раненых. Камуністы і на далей разьвіваюць энэргічную дзеяльнасьць, гатуючыся да новага перавароту.

× *У Чэха-Славацыі* зачынены на тры месяцы ўсе камуністычныя газэты. Урад Масарыка рыхтуецца да закрыцьця камуністычнае партыі.

× *У Шанхаю* (Кітай), як падае „Івнінг Пост", ня гледзячы на забарону адбылася антываенная канфэрэнцыя. Прысутнічала 60 прадстаўнікоў ад правінцыяў Чахай, Манджурыі, Хобэй і іншых, а таксама ад кітайскіх савецкіх раёнаў. Разглядаліся пытаньні, зьвязаныя з арганізацыяй барацьбы супроць імпэрыялістычнай вайны. Прынята шэраг рэзалюцыяў, у тым ліку супроць тэрору ў Нямеччыне і супроць нападу на СССР.

× *У Злучаных Штатах*, у штаце Пэнсыльванія, дзе лік бастуючых гарнякоў выносіць 150 тысяч, адбылася ў пачатку г. м. крывавая сутычкі паміж бастуючымі — з аднаго боку, штрайкбрэхарамі і паліцыяй—з другога. У рабочых пасёлках штодня адбываюцца падобныя сутычкі.

× *У Варшаве* лік сем'яў, пазбаўленых стрэхі над галавой выносіць 943. Гэта складае 4.249 асоб. Жывуць яны на панадворках, на ўсходах, на стрэхах, у падвалах і т. д.

× *Газэты* паведамляюць, што нямецкія хімічныя фабрыкі выпрацоўваюць удушлівыя газы, ад якіх ніякая маска ня зможа ўратаваць.

× *Нямецкае* ваеннае міністэрства дало заказ аб прадукцыі новага газу, якім будуць напоўняцца гарматы. Газ гэты мае называцца „капмфштофф Б" і разрушаюча дзеіць на лёгкія.

× *Стратастат „Сталін"* распачынае будаваца на прапазыцыю рабочых заводу ім. Менжынскага. Рабочыя, інжынеры і служачыя заводу зьвярнуліся з заклікам да масаў СССР падтрымаць ініцыятыву заводу ў пабудове новага стратастату, які будзе называцца «Сталін» і каторы павінен дасягнуць яшчэ значнейшых рэзультатаў чым стратастат «СССР».

× *Савецкія* „Известия" пішуць, што вырашэньне справы разаружэньня ў рамах трактату 4-ох, а не на агульнай разбрачэнай канфэрэнцыі, СССР будзе ўважаць за зьвернутую супроць сябе і таму будзе супрацьдзеяць такому вырашэньню.

× *Эрыо* зьмясьціў стацьцю ў журнале „Ажан Экономік Фінансіер". У ёй ён заяўляе, што на Украіне няма голаду. Па яго думцы весткі пра голад гэта хлусьня гітлероўцаў, каторыя падгатаўляюць грунт пад свае пляны на Усходзе.

× *Францускія* фортыфікацыі на нямецкай граніцы ўжо канчаюцца. Яны каштавалі 5 мільярдаў франкаў.

Віленская хроніка

Апраўдалі. Віл. Апэляцыйны Суд у пачатку г. м. разглядаў справу студэнта М. Красоўскага, які абвінавачваўся ў вядзеньні актыўнай камуністычнай дзеяльнасьці. Акружны суд засудзіў Красоўскага на 4 гады вастрогу. Апэляцыйны суд прызнаў віну падсуднага недаказанай і вынес апраўданьня прыгавор.

Вялікія паветраныя манэўры ў Вільні. У зьвязку з чарговым тыднем „Лігі паветранай абароны дзяржавы", арганізуецца пробны налёт „варожых" самалётаў на Вільню і газавая атака, якая будзе праведзена ў шырокім маштабе. Аб прыбліжэньні да гораду „варожай" паветранай эскадрыліі насяленьне будзе паведамлена гукам сырэнаў, пасьля чаго ўсе жыхары павінны будуць пахаваца ў гэрмэтычна зачыненых памешканьнях. У гэты час з аэрапланаў будуць кідацца бомбы, каторыя ахіляць увесь горад густой завесай газу і дыму. На брамах кожнага дому вывешаны ўжо спэцыяльныя аб'явы, як трэба сябе вясьці ў часе „атакі". Між іншым ня можна будзе курыць, займацца фізычнай працай і т. д. Ноччу проба мае быць поўтарана.

Усё насяленьне Вільні знаходзіцца пад уражаньнем надыходзячай „атакі".

І ні аднаму хіба прыходзіць на думку не атака ў кавычках а запраўдны жах праўдзівае атакі.

Працэс забойцы Барэйшы. Дня 9-га г. м. ў Віл. Акр. Судзе адбылася справа вастрожнага стоража Качаноўскага, які 3 месяцы таму назад у адным з карыдораў лукіскага вастрогу забіў старшага дазорцу — Барэйшо. Пасьля разгляду справы суд прызнаў Качаноўскага вінойным і засудзіў на 5 гадоў турмы.

У колішняй Віленскай Беларускай Гімназіі, а па-новаму—філіі польскай дзяржаўнай гімназіі імя Славацкага—«ўсё ідзе сваёй дарожкай». Гэтымі днямі за няўнос платы за навуку выдалена маса вучняў. Так у 8-ай клясе, напр., пасьля адчытаньня сьпіску незаплаціўшых з 28 вучняў на лекцыях асталося толькі 5.

Падпальшчыкі судзяць за „падпал".

Працэс абвінавачаных у „падпале" Рэйхстагу, які ідзе ўжо чацьверты тыдзень, перанесены з Лейпцыгу ў Бэрлін—у гмах Рэйхстагу. Працэс усьцяж прыкоўвае да сябе ўвагу сусьветнае грамадзкае думкі, якая ведае сапраўдных падпальшчыкаў у асобах нямецкіх фашыстаў з Гэрынгам на чале і таму з абурэньнем сочыць за фашыстоўскай камэдыяй „справядлівасьці".

Ван-дэр-Люббэ, галоўны абвінавачаны, скампраматаваўся дарэшты, як агідная лялька ў руках правакатараў. На цэнтральнае месца ў працэсе высунуўся абвінавачаны баўгарскі камуніст Дымітраў, які сваёй рашучай абаронай, выкрываньнем правакацыйных махінацыяў, выклікае ўсеагульную сымпатыю і ставіць у тупік судзьдзяў і пракуратуру. Пасьл многіх папярэджаньняў, суд брутальна выдаліў Дымітрава з працэсу, пазбаўляючы яго магчымасьці абароны.

Чатыры замежныя адвакаты, якія запратэставалі супроць гэтага, выдалены з залі суда, арыштаваны і выселены з Нямеччыны.

Працэс працягваецца.

Клімовіч езьдзіў у Жэнэву..—тпруу!

І малыя дзеткі цяпер ведаюць, што Ліга Народаў гэта орган балбатні аб міры, за якою хаваецца рыхтаваньне вайны. Навет манархіст Мацкевіч са „Słowa" прызнае, што гэта орган імпэрыялістычных дзяржаў.

Аднак, нашыя хадэкі любяць займацца вялікай палітыкай. Паехаў тады ад іх пан Клімовіч на кангрэс меншасьцяў пры Лізе (цікава было-б даведацца за чыя-ж то грошы так смакавіта праехаўся ён да Жэнэвы).

Паехаў, спadeўны (?) дaручанае яму (праз каго?) ды вярнуўся і апавядае нам аб вялікіх турботах Лігі аб нас, бедных беларусох. Паміж іншым піша ён у апошняй „Крыніцы":

„Значэньне для нас беларусаў гэных кангрэсаў, важнае... на кангрэсах абгаварваюцца правы ўсіх нацыянальных меншасьцяў, усім зацікаўленым дзяржавам прыпамінаецца абавязак не ламаць іх, але аберагаць. Гэткі абавязак прыпамінаецца каму трэба на кангрэсах і адносна беларусаў".

Цікава. Вельмі цікаўныя рэчы. Дзяржавам пры-па-мі-на-ец-ца! Ці чулі вы браткі, што робіцца?! А вялікія дзяржавы мусіць... па-ло-ха-юцца ад гэткіх прыпамінаньняў. Ня інакш, а як-жа! Гэта пэўна-ж выглядае, як у прыказцы: „а Васька слухае, ды есьць"...

І яшчэ адно цікава. „Родны Край" ад 7. 10—орган Луцкевіча ды Астроўскага пахваліў Клімовіча за яго прамову на кангрэсе. „Сьмяротнага ворага", а ўсё-ж пахваліў... Відавочна Клімовіч сапраўды споўніў вялікі абавязак перад... „апякунамі". Як бы там ня было, а гэты факт даказвае, што Луцкевіч знойдзе салодкае слова для хадэка, калі патрэба. Адразу пазнаць можна, што ў крыві нешта роднае маюць абодва...

Аднак — „Крыніца" сканфіскаваная за гэтую самую прамову Клімовіча. Ведома: экспортны тавар для ўнутранага ўжытку не гадзіцца. А можа, каб не сканфіскавалі мы бы даведаліся, што хадэцкі тавар для нас наагул не да ўжытку...

А—леўскі.

Лёс „Бел. Газэты" залежыць толькі ад падтрыманьня масаў.

Рэдактар-выдавец інж. А. Карлюк. Друкарня Я. Левіна Вільня, Нямецкая 22